

POKLES PŘÍJEMCŮ STAROBNÍCH PEZNÍ POKRAČUJE JIŽ TŘETÍM ROKEM

Rok uplynul a Rada seniorů ČR opět předkládá stručnou informaci o situaci seniorů v České republice. Informace je zpracována na základě analýzy dat České správy sociálního zabezpečení, za jejichž poskytnutí touto cestou děkujeme.

Vysoká smrtnost seniorské populace v České republice stále pokračuje! V roce 2020 počet příjemců starobních penzí meziročně poklesl o 14 335 osob, v roce 2021 o 22 659 osob a v roce 2022 o 10 635 osob. V historii českého penzijního systému jde o ojedinělý jev, za tři léta poklesl počet příjemců starobních penzí o neuvěřitelných 47 629 osob! Starobní penzi sólo pobíralo k 31. prosinci loňského roku **1 783 552** příjemců, tj. o 5 329 méně než před rokem a penzi kombinovanou (souběh penze starobní s penzí vdovskou, respektive vdoveckou) pobíralo **583 633** příjemců, tj. o 5 306 méně než před rokem. Penzi starobní sólo pobíralo 859 909 (48,21 %) mužů a 923 643 (51,79%) žen. Penzi kombinovanou pobíralo 91 852 (15,74 %) mužů a 491 781 (84,26 %) žen. Penze předčasné meziročně vzrostly z 555 728 na 561 849, **tj. o 6 121 příjemců.** Z celkového počtu sólo penzí činily předčasné starobní penze **31,5 %** a z celkového počtu všech starobních penzí **23,7 %**. **Průměrná výše předčasné starobní penze trvale krácené byla o 2 881 Kč nižší než průměrná výše řádné penze starobní.**

Výše průměrné starobní penze sólo k 31. prosinci loňského roku meziročně vzrostla z **15 425 Kč na 18 061 Kč**, tj. o historických **2 636 Kč**. Jde o důsledek pravidelné lednové valorizace penzí schválené vládou premiéra Babiše, která byla obdobně jako v předchozích letech navýšená nad rámec zákona o 300 Kč (503 Kč + 300 Kč = 803 Kč). A zejména jde o důsledek zákonných mimořádných valorizací penzí z června (1 017 Kč) a září (699 Kč) minulého roku. **Reálná kupní síla průměrné starobní penze meziročně vzrostla o 1,3 procentního bodu.** Nejvyšší starobní penze v republice má nadále kraj Praha (19 173 Kč) a nejnižší kraj Karlovarský (17 381 Kč). Dle okresů je stále nejvyšší starobní penze na Praze 6 (19 576 Kč) a nejnižší na okrese Znojmo (16 715 Kč). **Rozptyl mezi nejvyšší a nejnižší starobní penzí byl u krajů 1 792 Kč a u okresů 2 861 Kč. Rozptyl se každoročně navyšuje, a to jak na úrovni mezi kraji, tak i okresy. Nejvyšší meziroční růst průměrného starobního důchodu dosáhl loni, obdobně jako v roce předloňském, kraj Vysočina.**

Česká republika	2021	2022	222/221	Kraj/ČR	
	15 425	18 061	117,09	2021	2022
Moravskoslezský kraj	15 491	18 134	117,06	100,43	100,40
Zlínský kraj	15 212	17 834	117,24	98,62	98,74
Olomoucký kraj	15 000	17 572	117,15	97,24	97,29
Jihomoravský kraj	15 258	17 879	117,18	98,92	98,99
Kraj Vysočina	15 184	17 812	117,31	98,44	98,62
Pardubický kraj	15 177	17 784	117,18	98,39	98,47
Královéhradecký kraj	15 273	17 886	117,11	99,01	99,03
Liberecký kraj	15 251	17 849	117,03	98,87	98,83
Ústecký kraj	15 188	17 778	117,05	98,46	98,43
Karlovarský kraj	14 875	17 381	116,85	96,43	96,23
Plzeňský kraj	15 347	17 970	117,09	99,49	99,50
Jihočeský kraj	15 316	17 926	117,04	99,29	99,25
Středočeský kraj	15 647	18 325	117,12	101,43	101,46
Hlavní město Praha	16 392	19 173	116,97	106,27	106,16

Měřeno dle mezinárodních standardů (relace průměrné starobní penze sólo k průměrné nominální hrubé mzdě) dosahovalo sociální postavení českých starobních důchodců (náhradový poměr) v roce 2022 **43,0 %**. Oproti roku předchozímu došlo k nárůstu o 2,2 procentního bodu. **V historickém kontextu jde o třináctou nejnižší hodnotu náhradového poměru za posledních 34 let.**

Náhradový poměr – penze/mzda brutto v %

1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
50,4	51,6	55,3	52,0	47,0	44,4	43,8	43,5	45,3	45,9	45,2
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
44,2	43,4	43,5	42,2	40,6	40,6	40,4	40,2	39,8	42,4 ¹⁾	42,1 ¹⁾
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
43,3 ¹⁾	42,8 ¹⁾	43,6 ¹⁾	43,0 ¹⁾	42,8 ¹⁾	41,4 ¹⁾	40,0 ¹⁾	38,8 ¹⁾	39,4 ¹⁾	40,7 ¹⁾	40,8 ¹⁾
2022										
43,0 ¹⁾										

1) V roce 2009 byla změněna metodika ČSU pro měření průměrné mzdy v národním hospodářství, dle které byla výše průměrné mzdy za rok 2009 o 732 Kč, tj. o 3,14 % vyšší oproti metodice současné. Dle původní metodiky dosahoval obecný náhradový poměr v roce 2009 hodnoty 41,2 procentních bodů a v roce 2010 cca 40,8 procentních bodů, v roce 2011 cca 42,0 procentních bodů, v roce 2012 cca 41,5 procentních bodů, v roce 2013 42,2 procentních bodů, v roce 2014 41,71 procentních bodů, v roce 2015 41,52 procentních bodů, v roce 2016 40,15 procentních bodů, v roce 2017 38,82, v roce 2018 37,60 procentních bodů, v roce 2019 38,18, v roce 2020 39,42 procentních bodů, v roce 2021 39,52 procentních bodů a v roce 2022 41,7 procentních bodů.

K 1. lednu 2023 valorizovala koaliční vláda důchody dle zákonného nastavení (index meziročního růstu životních nákladů důchodců + ½ reálných mezd z roku 2021) a současně je dle rozhodnutí Poslanecké sněmovny z roku 2021 navýšila o tzv. „výchovné“ (500 Kč za každé vychované dítě). Výchovné bylo automaticky připočteno cca 1,4 milionu žen k jejich starobním důchodům. Obě částky se propisaly do průměrného starobního důchodu, který vzrostl z 18 061 Kč na 19 438 Kč (862 Kč valorizace + 515 Kč výchovné), tj. o 1 377 Kč. Z toho průměrný starobní důchod ženám vzrostl z 16 484 na 18 255 Kč, tj. o 1 771 Kč. Mužům vzrostl průměrný starobní důchod z 19 755 na 20 710 Kč, tj. o 955 Kč. Nepříznivý poměr podhodnocených starobních důchodů žen oproti mužům tak vzrostl z 83,44 % na 88,15 %. Tedy o 4,71 procentního bodu. Jde o spravedlivé ocenění rodinných vícenákladů vynaložených na výchovu závislých dětí. Zda v Evropě neobvyklý manévr, s náklady cca 19 mld. Kč, pozitivně ovlivní natalitu české populace, zhodnotí budoucnost. **Osoby starší 85 let pobírají od roku 2019 nadále navýšený starobní důchod o dalších 1 000 Kč.**

Provedené navýšení penzí k 1. lednu a zejména mimořádné valorizace z loňského roku (valorizace pouze procentních výměr) výrazně změnila strukturu příjmových hladin starobních sólo důchodů. **Počty příjemců starobních sólo penzí meziročně klesaly až do příjmové hladiny 17 999 Kč, loni pouze do výše 15 999 Kč. Hladiny nižších a střeňích příjmových skupiny se tak posunuly o 2 000 Kč výše. Příjemci sólo důchodů z vyšších příjmových hladin, tj. nad 18 000 Kč meziročně narostly o 650 507 osob, tj. 2,3 krát. A příjemci z nejvyšších příjmových hladin, tj. nad 24 500 Kč, meziročně narostly o 110 837 osob, tj. 3,7 krát. Nejvyšší meziroční nárůst dosahovala příjmová hladina Od 24 000 Kč do 24 999 Kč (751,84 %). Nejnižší starobní sólo penze, tj. do 10 000 Kč, pobíralo k 31. lednu letošního roku 38 551 osob (1,99 %), loni 3,81 %. Střední penze, tj. od 10 000 Kč do 18 000 Kč, pobíralo 597 035 osob (33,41 %), loni 68,11 % Vyšší penze, tj. od 18 000 Kč do 24 500 Kč, pobíralo 1 000 714 osob (55,99 %), loni 25,80 % A nejvyšší penze, tj. nad 24 500 Kč, pobíralo 151 040 osob (8,45 %), loni 2,26 %. K 31. prosinci loňského roku pobíralo z českého penzijního systému starobní penze vyšší než 30 000 Kč 31 251 příjemců, vyšší než 40 000 Kč 5 169 příjemců, vyšší než 50 000 Kč 566 příjemců, vyšší než 60 000 Kč 154**

příjemců a vyšší než 70 000 Kč 51 příjemců. Na průměrnou starobní penzi sólo, tj. na 19 438 Kč nedosahovalo 931 153 starobních důchodců, tj. 52,10 % z celkového počtu. Loni na průměrnou starobní penzi nedosahovalo ke stejnému datu, 51,09 % příjemců.

Výše důchodu v Kč		Počet		Index 223/222	% z celkového počtu
od	do	2022	2023		
	Do 4 999	10 035	8 963	89,32	0,50
5 000	5 999	6 932	3 977	57,37	0,22
6 000	6 999	6 877	3 920	57,00	0,22
7 000	7 999	9 605	5 044	52,51	0,28
8 000	8 999	14 305	7 024	49,10	0,39
9 000	9 999	20 303	9 623	47,40	0,54
10 000	10 999	33 655	12 651	37,59	0,71
11 000	11 999	65 635	16 582	25,26	0,93
12 000	12 999	112 527	24 758	22,00	1,39
13 000	13 999	164 766	41 395	25,12	2,32
14 000	14 999	204 525	69 542	34,00	3,89
15 000	15 999	219 447	107 668	49,06	6,02
16 000	16 999	216 519	143 969	66,49	8,06
17 000	17 999	199 859	180 470	90,30	10,01
18 000	18 999	169 533	196 477	115,89	10,99
19 000	19 999	120 626	197 249	163,52	11,04
20 000	20 999	83 620	185 228	221,51	10,36
21 000	21 999	42 530	163 419	384,24	9,12
22 000	22 999	23 885	130 418	546,02	7,30
23 000	23 999	15 037	85 722	570,07	4,80
24 000	24 999	5 613	42 201	751,84	2,36
24 500	a více	40 403	151 040	373,83	8,45
Celkem:		1 786 237	1 787 240	100,06	

V Praze dne 3. dubna 2023, z podkladů ČSSZ zpracoval: Zdeněk Pernes